

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Sosiaaliturvan ja toimeentulotuen muutokset 2026

Työikäisten sote-palvelujen ja aikuissosiaalityön tietofoorumi

Liisa Siika-aho
Osastopäällikkö
9.2.2026

Esityksen sisältö

- Syyskaudella 2025 hyväksytyistä lakihankkeista esitellään yleistuki ja toimeentulotuki
 - Toimeentulotukilain muutokset tarkemmin
- Sosiaaliturvakomitean tilannekatsaus
- Esitellään keväällä 2026 valmistelussa olevia esityksiä
- Muuta ajankohtaista

Sosiaaliturvauudistus

Sosiaaliturvauudistuksen tavoitteena on sujuvampi, yksinkertaisempi ja työhön kannustavampi sosiaaliturvajärjestelmä.

Sosiaaliturvaa uudistetaan

- hallituksen hankkeiden kautta, kuten
 - perusturvan uudistaminen yleistuen mallilla
 - toimeentulotuen uudistaminen, yleisen asumistuen uudistaminen
- parlamentaarisen sosiaaliturvakomitean työn kautta.

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Syyskaudella hyväksyttiin yleistukea ja toimeentulotukea koskevat lakimuutokset

Uusi yleistuki korvaa työmarkkinatuen ja peruspäivärahan 1.5.2026 alkaen

Yleistuki on ensi vaiheessa työttömän työnhakijan uusi sosiaaliturvaetus, joka korvaa työmarkkinatuen ja peruspäivärahan.

- Yleistukea maksetaan, jos työttömällä työnhakijalla ei ole oikeutta ansiopäivärahaan tai hänen ansiopäivärahakautensa on päättynyt ja hänellä on taloudellisen tuen tarve. Tarveharkinta tarkoittaa sitä, että nykyisen työmarkkinatuen tavoin ansiotulojen lisäksi myös muut tulot vaikuttaisivat yleistuen suuruuteen tulorajan ylittävältä osalta.
- Yleistuki on suuruudeltaan nykyisen työmarkkinatuen, työttömän peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan tasoinen (37,21 euroa/päivä vuonna 2026). Yleistuki on yksilökohtainen etuus, eli esimerkiksi puolison tulot eivät vaikuta sen määrään.
- Yleistuen myöntää ja maksaa Kansaneläkelaitos. Kela valmistelee niin sanottua yhden hakemuksen mallia, jossa asiakas voisi hakea työttömyysetuuden (jatkossa yleistuki) ja asumistuen samalla hakemuksella.
- Yleistukea saavalle työnhakijalle järjestetään työnhaun pitkittyessä aktivointijakso, jonka tarkoituksena on estää työttömyyden pitkittymistä ja ehkäistä syrjäytymistä. Alle 25-vuotias työnhakija osallistuu aktivointijaksolle saatuaan yleistukea 8 kuukautta ja 25 vuotta täyttänyt saatuaan yleistukea 1,5 vuoden ajan.

Toimeentulotuen muutokset tulivat voimaan 1.2.2026

- Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaan hallitus toteuttaa toimeentulotuen kokonaisuudistuksen, joka vahvistaa henkilön itsenäistä selviytymistä, vähentää pitkäaikaista toimeentulotukiriippuvuutta ja selkiyttää toimeentulotuen roolia viimesijaisena harkintaa vaativana perusturvaan kuuluvana rahaetuutena.
- Toimeentulotukeen tehtävät muutokset muun muassa vahvistavat tuen saajan velvoitteita hakea kokoajatöitä ja ensisijaisia etuuksia. Toimeentulotuen kokonaisuudistuksen tavoitteena on selkiyttää toimeentulotuen luonnetta viimesijaisena ja väliaikaisena tukimuotona sekä ehkäistä nuorten syrjäytymistä ja vahvistaa julkista taloutta.
- Muutokset toimeentulotuesta annettuun lakiin, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annettuun lakiin ja kuntouttavasta työtoiminnasta annettuun lakiin tulivat voimaan pääosin 1.2.2026.

Ensisijaisten etuuksien ja kokoaikatyön hakemisen velvoittavuutta vahvistetaan

- Muutosten tavoitteena on, että toimeentulotuen hakija pyrkii turvaamaan toimeentulonsa ensisijaisesti ansiotyöllä tai jos tähän ei ole mahdollisuutta, toimeentulotukeen nähden ensisijaisilla etuuksilla. Lisäksi tavoitteena on, että työtön henkilö ilmoittautuu aina kokoaikatyön hakijaksi ja siirtyy samalla työllistymistä edistävien palveluiden sekä palvelutarpeen arvioinnin piiriin.
- Toimeentulotuen hakijalle säädetään aiempaa vahvempi velvoite hakea ensisijaisia etuuksia toimeentulotuen sijaan. Mikäli täysi-ikäisellä toimeentulotuen hakijalla ei ole esimerkiksi opiskelun, työttömyyden, sairauden tai työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa toimeentulotukeen nähden ensisijaista etuutta haettuna, Kela ohjaa etuutta hakemaan kuukauden määräajassa.
- Velvoite ilmoittautua työttömäksi työnhakijaksi kohdistetaan jatkossa kokoaikatyön hakemiseen, jolloin se on perusosan alentamisen uhalla velvoittavaa myös silloin, kun työkykyinen työllinen ei työskentele täysipäiväisesti, yritystoiminta ei ole kannattavaa tai opintoihin ei ole mahdollista saada opintotukea.
- Mikäli hakija ei määräajassa toimi kehotuksen mukaisesti toimeentulotuen perusosaa alennetaan 50 prosentilla, ellei yksilö- ja perhekohtainen kohtuusharkinta estä alentamista.

Perusosan alentaminen työttömyysturvan laiminlyöntien tilanteissa

- Jos toimeentulotuen saajan työttömyysturvaetuuden maksu on keskeytetty työttömyysturvalaissa säädettyjen sanktioiden johdosta, saajan toimeentulotuen perusosaa alennetaan, ellei yksilö- ja perhekohtainen kohtuusharkinta estä alentamista.
- Alentamisen kesto riippuu työttömyysturvan katkeamisen kestosta. Jos henkilön työttömyysetuus on katkaistu enintään kalenterikuukauden ajaksi, toimeentulotuen perusosan alentaminen kestää yhden kuukauden. Jos taas pidemmäksi ajaksi kuin kuukaudeksi, toimeentulotuen perusosan alentaminen kestää niin monta kuukautta kuin työttömyysetuuden katkos kestää täysiksi kalenterikuukaussiksi mitoitettuna, kuitenkin enintään kuusi kuukautta.
- Alentamisen suuruus on tällöin ensimmäiseltä kuukaudelta 20 prosenttia ja sen jälkeen 40 prosenttia.
- Kaikissa perusosan alentamisen tilanteissa se voidaan tehdä vain, jos se ei vaaranna ihmisarvoisen elämän edellyttämän turvan mukaista välttämätöntä toimeentuloa eikä alentamista voida pitää muutenkaan kohtuuttomana. Alentamisen kohtuullisuuden arviointi kuuluu Kelalle.

Henkilöiden taloudelliseen tilanteeseen vaikuttavia muutoksia 1/2

- Perusosan tason aleneminen

- Säästötavoitteeseen pääsemiseksi toimeentulotuen perusosan tasoa myös leikattiin seuraavasti:
 - 18 vuotta täyttäneiden yksin asuvien henkilöiden osalta 3 %.
 - Vanhempansa luona asuvien 18 vuotta täyttäneiden osalta 3 %.
 - Muiden 18 vuotta täyttäneiden henkilöiden osalta noin 2 %.
- Esimerkiksi yksin asuvan 18 vuotta täyttäneen osalta leikkaus tarkoittaa 17,80 euron pienennystä toimeentulotuen perusosaan vuoden 2025 tasossa. Leikkaukset on rajattu koskemaan vain 18 vuotta täyttäneiden perusosia. Alle 18-vuotiaiden toimeentulotuen perusosaa ei leikattu, mikä vähentää muutosten vaikutuksia lapsiperheisiin.
- Perusosaan tehtiin vuoden 2026 alussa normaali indeksikorotus, kertaluonteinen tason alentaminen koskee käytännössä perusosaa maaliskuusta 2026 eteenpäin.

Henkilöiden taloudelliseen tilanteeseen vaikuttavia muutoksia 2/2

Tulojen huomioimiseen liittyvät muutokset:

- Toimeentulotuen 150 euron ansiotulovähennys poistettiin 18 vuotta täyttäneiltä. Palkkatuloista voidaan toimeentulotuessa edelleen vähentää sellaiset menot, jotka ovat aiheutuneet tulojen hankkimisesta, kuten kohtuulliset työssäkäyntikulut.
- Kuitenkin omaishoitajien ja perhehoitajien hoitopalkkioon sovelletaan 150 euron ansiotulovähennystä vuoden 2027 loppuun saakka.
- Jatkossa 18 vuotta täyttäneiden osalta myös muut vähäisiksi katsottavat tulot ja avustukset huomioidaan tuloina täysimääräisesti.
- Alle 18-vuotiaiden vähäiset ansiotulot ja lahjat jätetään kuitenkin edelleen huomioimatta tulona toimeentulotuen laskelmassa.

Hyväksyessään muutoksen lainsäädäntöön, eduskunta hyväksyi myös useamman lausuman, jotka edellyttävät valtioneuvostolta muutosten vaikutusten seuranta laajasti eri henkilöryhmien osalta.

Terveystenhooltomenojen ja asumismenujen huomioimiseen liittyyvät muutokset

- Terveystenhooltomenojen huomioimista perustoimeentulotuessa rajattiin. Muina perusmenoina otetaan tarpeellisen suuruisina huomioon muut kuin perusosaan sisältyvät välttämättömät terveystenhooltomenot. Kansaneläkelaitos voi jatkossa menon tarpeellista suuruutta ja välttämättömyyttä arvioidessaan ottaa huomioon yleisesti hyväksytyn hoitokäytännön ja tutkimusnäytön sekä uusien tai erityisen kalliiden lääkevalmisteiden kustannusvaikuttavuuden.
- Lain tasolla tarkennettiin, miten valtioneuvoston asetuksella säädettävät toimeentulotuessa hyväksyttävät asumismenujen kuntakohtaiset, perhekokoon perustuvat asumisnormit jatkossa määritellään.
 - Toimeentulotuen saajien ja yleisen asumistuen saajien keskimääräiset asumismenot katsotaan jatkossa **60. prosenttipisteistä**.
 - Vahvistettua määrää muutetaan vain vähintään kolmen prosentin muutoksen johdosta.
 - Vahvistettua määrää **nostetaan tai lasketaan** enintään viisi prosenttia vuodessa. Kunnassa esiintyvän erityisen syyn perusteella normia voidaan kuitenkin nostaa viittä prosenttia enemmän, mutta enintään 10 prosenttia vuodessa.

Toimeenpanoon liittyviä muutoksia

- Tilanteissa, joissa perustoimeentulotuen hakijan asunnon vuokravakuus on maksettu perustoimeentulotuesta, **perustoimeentulotuen osuus asunnon vuokrasta maksetaan automaattisesti suoraan vuokranantajalle.**
- Kuukauden viimeisenä pankkipäivänä saatu tulo huomioidaan seuraavan kuukauden laskelmassa tulona
- Toimeentulotuki voidaan jatkossa **lakkauttaa** asiakkaan kuollessa, muuttaessa ulkomaille, pyytäessä lakkauttamista, työllistyessä siten, että tukioikeutta ei enää ole sekä muissa näihin rinnastuvissa tilanteissa.
- Toimeentulotuki määrätään kuukaudelta, mutta jatkossa toimeentulotuki voidaan tarpeen mukaan myöntää, maksaa tai **hylätä kuukautta lyhyemmältä tai pidemmältä ajalta.** Muutos mahdollistaa pitkät kielteiset päätökset.
- **Tiedonsaantioikeus rahalaitoksilta** muuttui siten, että jatkossa tiedot voidaan pyytää, jollei riittäviä tietoja ja selvityksiä muutoin saada ja on perusteltua syytä epäillä toimeentulotuen hakijan tai saajan antamien tietojen riittävyttä tai luotettavuutta. Pyyntö tietojen saamiseksi tulee esittää kirjallisena. Ennen pyynnön esittämistä hakijalle tai saajalle on annettava siitä tieto.

Toimeentulotukilain muutokset hyvinvointialueiden vastuulla olevaan toimeentulotukeen ja sosiaalityöhön

- Perusosan alentamisen yhteydessä tehtävät rutiini ilmoitukset sosiaalihuoltoon poistuvat. Ilmoitukset sosiaalihuoltolain nojalla voivat tämän seurauksena jonkin verran lisääntyä.
- Kela voi pyytää hyvinvointialueen sosiaalihuollon lausunnon perusosan alentamisen kohtuullisuuteen vaikuttavista tekijöistä. Tarkoituksena on, että sosiaalihuollon lausuntoa pyydetään vain silloin, kun siihen Kelassa arvioidaan olevan erityistä tarvetta.
- Sosiaalihuollon viranomaisen oikeudesta saada tietoja toimeentulotukiasiassa rahalaitokselta säädetään jatkossa toimeentulotukilain 18i§:ssä eikä asiakastietolaissa. Jatkossa riittää, että pyyntö esitetään kirjallisesti ja siitä on asiakkaalle annettu tieto etukäteen. Erillistä päätöstä ei enää toimeentulotukeen liittyvien tietopyyntöjen osalta tarvitse tehdä.
- Mahdollisuudesta lakkauttaa toimeentulotuki säädetään jatkossa lain 17a§:ssä. Se koskee myös hyvinvointialueiden vastuulla olevaa täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea.
- Mahdollisuus tehdä pitkiä hylkääviä päätöksiä perustoimeentulotuesta mahdollistaa pidempien täydentävän tuen päätösten tekemisen tilanteissa, joissa henkilöllä on pidempiaikainen oikeus vain täydentävään toimeentulotukeen.

Muutoksen vaikutuksia palveluihin ohjautumiseen kootusti

- Ohjauksilla työvoimaviranomaiseen tavoitellaan mahdollisimman nopeaa pääsyä palveluiden piiriin.
- Lisäksi nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi kuntien rahoitusosuus perustoimeentulotuesta nostetaan 50 prosentista sataan prosenttiin niiden 18–24-vuotiaiden toimeentulotuen saajien osalta, joiden perheessä ei asu muun ikäisiä henkilöitä. Rahoitus korvataan kunnille täysimääräisesti. Rahoitusosuuden noston tavoitteena on kannustaa kuntia nuorten työllistämiseen mahdollisimman nopeasti, jotta tukikaudet jäisivät mahdollisimman lyhyiksi. Muutos tulee voimaan vuoden 2027 alusta.
- Perusosan alentamistilanteista poistettiin rutiininomainen ohjaus Kelasta hyvinvointialueille palvelutarpeen arviointiin. Kelalla on kuitenkin velvollisuus ottaa yhteyttä sosiaalihuoltoon tilanteissa, joissa se havaitsee asiakkaalla sosiaalihuollollisen tuen tarvetta. Lisäksi erityisesti perusosan alentamisen kohtuullisuusharkintaa tehdessä voi tulla tarpeelliseksi pyytää sosiaalihuollosta lausuntoa asiakkaan tilanteesta.

Ajankohtaista sosiaalityrvalakomitean työssä

Parlamentaarinen sosiaaliturvakomitea linjaa sosiaaliturvan visiosta ja periaatteista

- Sosiaaliturvakomitea työskentelee kahden eduskuntakauden ajan (2020–2027). Tavoitteena on sosiaaliturvan rakenteellinen ja toiminnallinen kehittäminen pitkällä aikavälillä.
- Komitea linjaa tulevaisuuden sosiaaliturvan visiosta ja periaatteista.
 - Komitean tehtävänä on myös tehdä ehdotuksia ja aloitteita sosiaaliturvan uudistamiseksi sekä toteuttaa niitä koskevat esiselvitykset ja arvioinnit. Komitea ei valmistelee lakiesityksiä.
- Komitean linjaukset ja ehdotukset kootaan loppumietintöön, joka valmistuu vuoden 2026 loppuun mennessä.
- Komitean ehdotukset on tarkoitus toteuttaa vaiheittain tulevien hallitusten päätösten mukaisesti.

Sosiaaliturvakomitea tarkastelee sosiaaliturvan kehittämisen erityiskysymyksiä

- Etuuksien ja palvelujen vastaavuus ihmisten elämäntilanteisiin. Tarkastelussa erityisesti työttömyys, sairaus, työkyvyttömyys ja näitä koskevat palvelut.
- Sosiaaliturvan taso, etuuksien yhdistelmät sekä perusturvan ja viimesijaisen turvan suhde ja asema sosiaaliturvajärjestelmässä.
- Etuuksien yksilö- ja perhekohtaisuus, elatusvelvollisuudet sekä erilaiset asumis- ja perhetilanteet.

Lisäksi komitea seuraa yleistuen valmistelua.

Keväällä 2026 käsittelyssä olevia uudistuksia

Hallituksen esitys Kansaneläkelaitoksen tietojenvaihtoa koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

- Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaisesti hallituksen tavoitteena on ehkäistä sosiaaliturvan väärinkäytöksiä, vähentää sosiaaliturvaetuuksien virheellisiä maksuja ja edistää Kelan ja muiden viranomaisten välistä tiedonvaihtoa sekä Kelan tiedonsaantioikeuksia. Uudistuksella tavoitellaan myös julkistalouden säästöjä.
- Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi toimeentulotuesta annettua lakia, yleisestä asumistuesta annettua lakia, eläkkeensaajan asumistuesta annettua lakia, pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annettua lakia ja sairausvakuutuslakia.
 - Jatkossa Kela voisi asiakkaan luvalla saada tiedon asiakkaan taloudellisesta tilanteesta **suoraan pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän kautta**.
 - Perustoimeentulotuen käsittelijällä olisi oikeus pyytää väärinkäytösepäilyä koskevissa tilanteissa tietoja toimeentulotuessa huomioitavista **menoista suoraan laskuttajalta**. Esitysluonnoksessa tarkennettaisiin myös toimeentulotuen hakijan velvollisuutta antaa Kelalle **todenmukainen ja ajankohtainen tieto asuin- ja oleskeluosoitteestaan**.
 - Kela-taksien toistuviin väärinkäytöksiin puututtaisiin antamalla Kelalle oikeus luovuttaa vakuutettuja koskevia henkilötietoja **matkojen yhdistelyä suorittavalle tilausvälityskeskukseen**.
 - Kela voisi jatkossa saada etuushakemuksen liitteeksi tarkoitetut **lääkärinlausunnot- ja todistukset nykyistä sujuvammin Kannan kysely- ja välityspalvelun kautta**.
- Lakien on tarkoitus tulla pääosin voimaan 1.3.2027. Toimeentulotuen ilmoitusvelvollisuutta ja Kelan tiedonsaantioikeutta koskevat muutokset tulisivat voimaan 1.9.2026. Kela-taksien väärinkäyttöä koskevat muutokset tulisivat voimaan 1.9.2026.

Hallituksen esitys Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain, sairausvakuutuslain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta

- Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan hallitus toteuttaa perusturvan uudistuksen, joka parantaa työnteon kannattavuutta, sujuvoittaa sosiaaliturvaa ja yksinkertaistaa etuuksia sosiaaliturvakomitean välimietinnön tekemät suositukset ja selvitykset huomioiden. Komiteassa aloitettua etuuksien menettelytapasääntelyä koskevien muutostarpeiden tarkastelua on jatkettu sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä.
- KKRL: nuoren kuntoutusraha erillisenä etuutena lakkautettaisiin ja kohderyhmä siirrettäisiin tarkennettuna Kelan ammatillisen kuntoutuksen lakiperusteen alle.
- Esityksen tavoitteena on selkeyttää ja yhtenäistää sosiaaliturvaa.
 - KKRL harkinnanvarainen kuntoutusavustus lakkautettaisiin, kuntoutusrahan maksukausia selkeytettäisiin
 - Kelan etuuksien **menettelytapasäännöksiä yhtenäistettäisiin**
 - **Työttömyysetuuden sovittelua** koskevaa säännöstä selkeytettäisiin
- Hallituksen esitys on lausunnoilla 8.3.2026 asti ja se on tarkoitus antaa eduskunnalle keväällä 2026. Muutosten ehdotetaan tulevan voimaan 1.8.2026 (poikkeuksena kuntoutusrahan maksukausia koskevat muutokset, joiden ehdotetaan tulevan voimaan 1.4.2027).

Uusi kotoutumistuki

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan hallitus toteuttaa maahanmuuttajille uuden kotoutumistuen, johon sisällytetään kannustin ja velvoite kotoutumiseen.

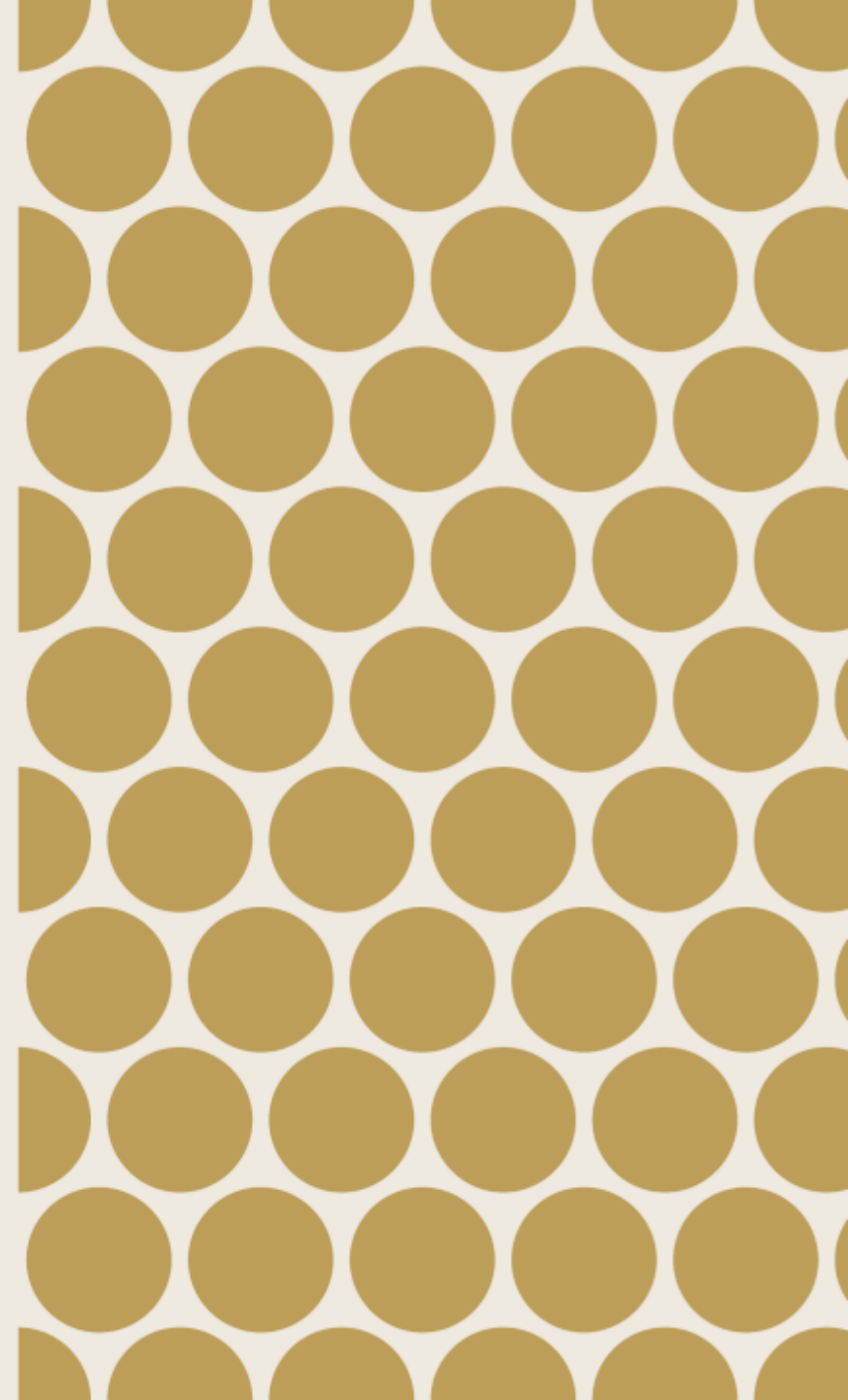
- Koska työttömän työnhakijan työmarkkinatuki ja peruspäiväraha korvataan 1.5.2026 alkaen yleistuella, kotoutumistuki sisältyisi yleistukilakiin. **Yleistukea maksettaisiin kotoutumistukena** sellaiselle työttömälle työnhakijalle, joka ei täytä työssäoloehtoja, on asunut Suomessa **alle kolme vuotta edeltäneen kymmenen vuoden** aikana ja on taloudellisen tuen tarpeessa.
- Yleistuen työskentely- ja asumisaikavaatimusta ei sovellettaisi, jos henkilön äidinkieli on suomi, ruotsi tai saame tai henkilö on osoittanut tavoitetason (B1.1) mukaisen suomen tai ruotsin taidon kielen vähintään kahdella osa-alueella tai ei voisi vamman tai muun vastaavan syyn takia osoittaa kielitaitoaan.
- Kotoutumistuen taso vastaisi yksinasuvan henkilön perustoimeentulotuen perusosaa (33,64 euroa päivässä vuonna 2026).
- Yleistukilakia muutettaisiin siten, että tilapäisen suojelun perusteella myönnetyllä oleskeluluvalla maassa oleva työtön työnhakija olisi oikeutettu yleistukeen tai kotoutumistukeen, vaikka hän ei olisi täyttänyt työttömyysturvalain mukaista työssäoloehtoja.
- Kunnille säädettäisiin velvoite tarjota kotoutumisen alkuvaiheessa oleville työttömille työnhakijoille työllistymistä tukevaa tai suomen tai ruotsin kielitaitoa edistävää palvelua viimeistään kuuden kuukauden sisällä työnhakijaksi ilmoittautumisesta.

Esitysluonnos on lausunnoilla 16.2.2026 asti, muutosten on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2027, koskien voimaantulon jälkeen Suomeen muuttavia.

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Muuta ajankohtaista

Toimeentulotukeen liittyvää muuta ajankohtaista

- Toimeentulotukilain soveltamisoppaan päivitys on käynnissä.
 - Työ tehdään sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä, mutta työtä seurataan ja kommentoidaan myös valtakunnallisen toimeentulotukiasioiden neuvottelukunnan asiantuntijoiden toimesta
 - Työ on mittava, koska lainsäädäntö on muuttunut toimeentulotuen kentällä monelta osin, eikä yksikään edellisen oppaan (v. 2013) toimijoista ole enää ennallaan.
 - Oppaan päivitys liittyy hallitusohjelman kirjaukseen, jonka mukaan toimeentulotuen hyvinvointialueiden täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen ohjeet uudistetaan ja yhtenäistetään. Hyvinvointialueet velvoitetaan säännönmukaisesti tarkastamaan ohjeiden yhdenmukaisuus.

Kiitos!

Sosiaali- ja
terveysministeriö